

TAMPEREEN KAUPUNKI

Toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökohdat

Kaupunginvaltuuston talous- ja strategiaseminaari 4.6.2018

Konsernijohtaja Juha Yli-Rajala

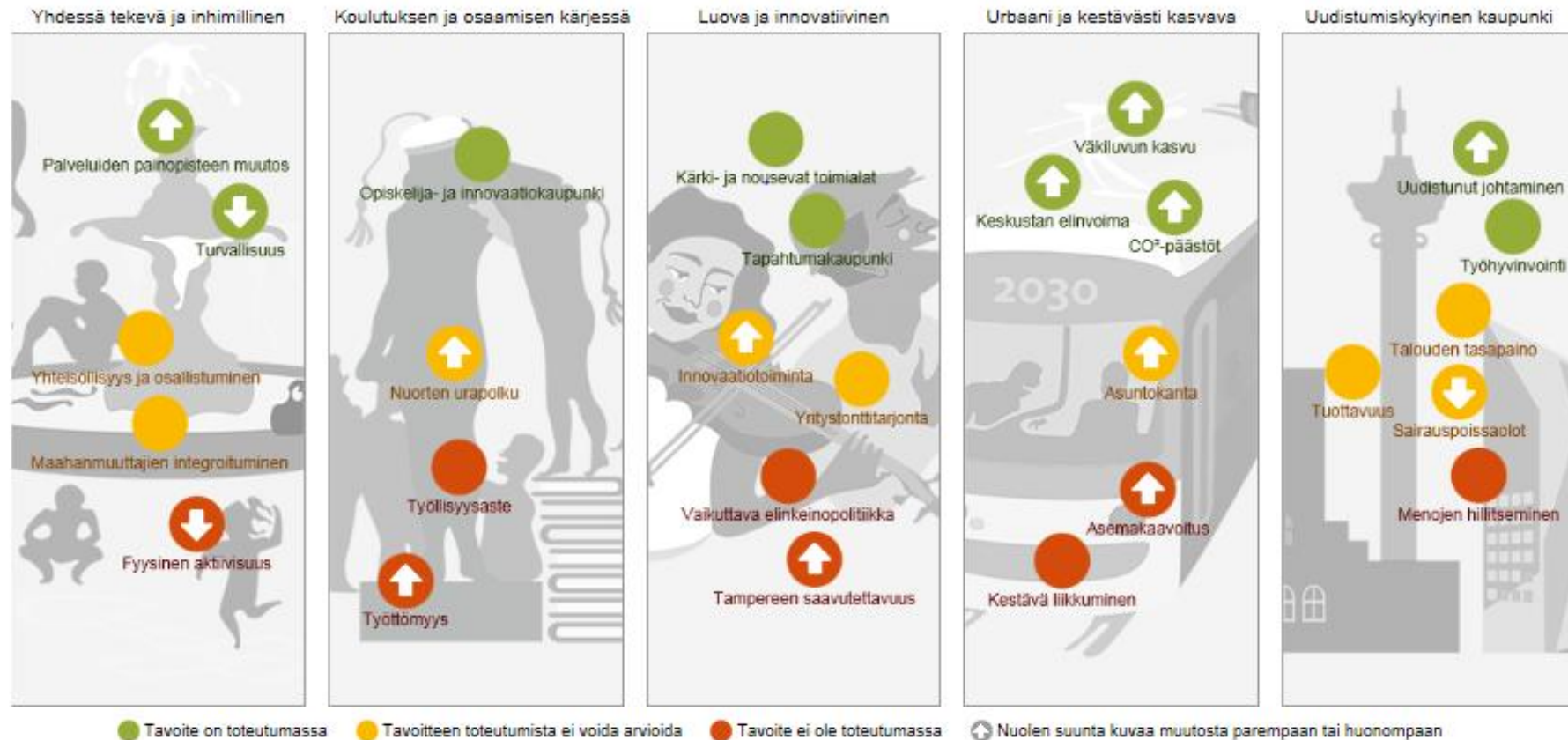
Strategiset suuntaviivat

- Tampereen strategia 2030 sisältää painopistevalintoja ja valtuustokaudelle asetettuja tavoitteita, joiden toteutumista seurataan laajalla mittaristolla.
- Keskeisistä mittareista on vuoden 2018 alussa koottu lähtötasot, joihin strategian toteutumista voidaan myöhemmin peilata.
- Tampereella on vaikeassa taloustilanteessakin hyvät lähtökohdat uuden strategian toteuttamiselle.

TAMPEREEN PULSSI

STRATEGIAN 2030 TOTEUTUMISEN SEURANTA

- Tampereen Pulssi seuraa strategian valtuustokauden tavoitteiden ja niiden mittareiden toteutumista.
- Tampereen strategian mittarien lähtötaso 2018: www.tampereenpulssi.fi

Strategia ja talouden tasapainottaminen

- Strategia tukee talouden tasapainoa ja kaupungin uudistumista pitkällä tähtäimellä.
- Vuoden 2019 talousarvion kaupunkitasoisina tavoitteina ovat mm.
  - Parempaa työhyvinvointia ja vähemmän sairauspoissaoloja
  - Digitaalisten palvelujen korkeampi käyttöaste
  - Tehokkaammat hankinnat
  - Pienemmät hallintotehtävien kustannukset

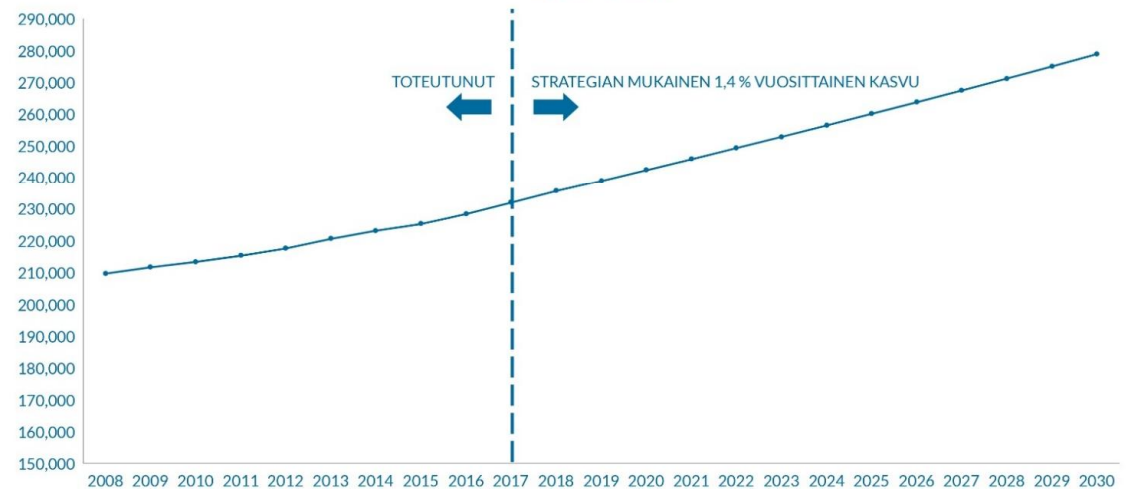
Väestö

- Tampereella oli vuoden 2017 lopussa 231 853 asukasta.
- Väestön kasvu oli vuoden 2017 aikana Tilastokeskuksen mukaan 3 579 henkilöä eli noin 1,6 prosenttia.
- Vuotuinen väestönlisäys on ollut keskimäärin 1,10 % vuosina 2008-2017 ja 1,27 % vuosina 2014-2017. 3000 asukkaan kasvu on ylitetty vuosina 2013, 2016 ja 2017.
- Vuonna 2017 syntyi noin 2 260 uutta tamperelaista. Edellisen kerran syntyneiden määrä on ollut alle 2 300 lasta vuonna 2003. Kaupungin kasvu painottuu enenevässä määrin muuttovoittoon.

VÄESTÖN KASVU 2008-2017

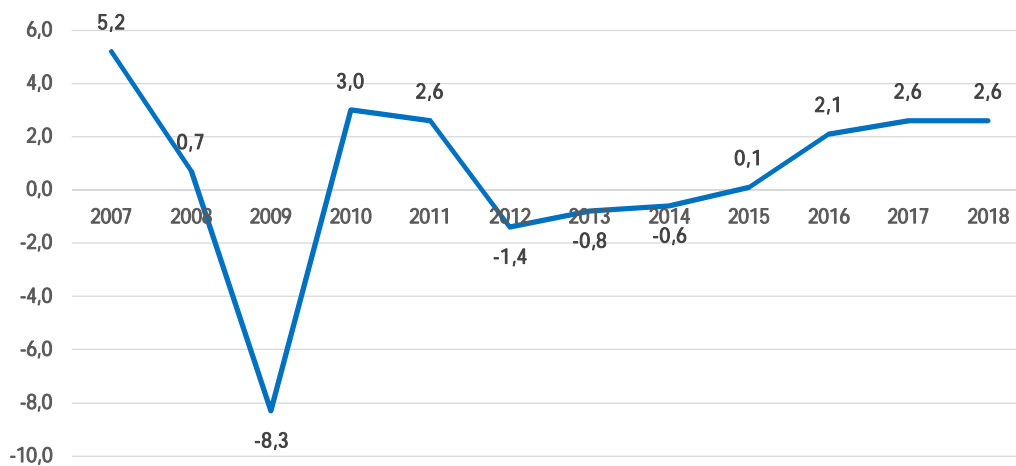
VÄKILUVUN KEHITYS 2008-2030

Lähde: Tilastokeskus

Taloukasvu

BKT kasvu

OMX Helsinki

10111.53

+0.26%

10111.53

10073.44

100%

Vuoden 2018 talouden toteumaennuste

	TP 2017	VS 2018	TP Enn 2018	TP Enn 18 / VS 18
Toimintakate, milj. €	-1 137,7	-1 138,0	-1 194,9	-56,9
Nettomenojen kasvu, %	-0,6	0,0	5,0	5,0
Vuosikate, milj. €	85,1	92,0	53,4	-38,6
Vuosikate/Poistot, %	81,9	83,2	47,0	-36,2
Tulos, milj. €	-10,7	-18,6	-57,8	-39,2
Toiminnan ja investointien rahavirta, 5 vuotta	-502,5	-599,6	-631,3	-31,7
Investoinnit (netto), milj. €	-186,8	-251,1	-246,5	4,6
Investointien tulorahoitus, %	46,0	36,6	21,7	-15,0
Lainat, milj. €	527,7	709,8	664,2	-45,6
Lainat, €/ asukas	2 276	3 040	2 844	-195
Verorahoituksen kasvu,%	-0,8	0,8	2,1	1,3
Asukasmäärä	231 853	233 500	233 500	0

Kuluvan vuoden talouden ennusteesta

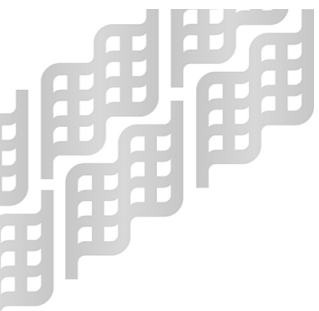
- Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintakate on ylittymässä 52,0 milj. eurolla ja sivistys- ja kulttuurilautakunnan 4,5 milj. eurolla.
- Vuoden 2017 tilinpäätöksen perusteella sosiaali- ja terveyslautakunnan ylityspaine oli noin 30 milj. euroa.
- Ylityksiä laajalti; Lasten, nuorten ja perheiden palvelut 8,7 milj. euroa, Vastaanottopalvelut 5,9 milj. euroa, Psykososiaalisen tuen palvelut 5,3 milj. euroa, Ikäihmisten palvelut 9,3 milj. euroa ja Erikoissairaanhoidon 22,8 milj. euroa.
- Ylitysten keskeisimpinä syinä ovat Pirkanmaan sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon palvelutilaus, kunta-alan palkkaratkaisu ja sen seurauksena henkilöstökulujen ylitys, mutta myös henkilöstömäärän kasvu, asiakasmäärien kasvu, lastensuojelun sijaishuollon kasvu sekä omaishoidon tuen piirissä olevan asiakasmäärän kasvu.

Taloustilanteen taustalla useita tekijöitä

- Kaupungin palvelutuotantoon ei ole olennaisesti puututtu, vaikka tulojen kehitys on ollut hidasta.
- Valtionosuuksiin tehdyt leikkaukset vuodesta 2012 alkaen nousevat Tampereen osalta lähes 100 milj. euroon.
- Vuoden 2015 valtionosuusuudistus vähensi valtionosuuksia vuosittain pysyvästi vajaan 10 milj. euroa.
- Verotulojen kehitys on ollut toimintamenojen kasvua hitaampaa.
- Yhteisöveron kehitys on ollut vaisua verrattuna Helsinkiin, Turkuun ja Vantaaseen.
- Investointitaso on viime vuosina noussut nopeammin ja vuosikatteen taso ei → kaupungin lainamäärä on kasvanut nopeasti.
- Työttömyysaste on ollut suurten kaupunkien korkeinta tasoa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvevakioidut nettomenot euroa/asukas 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Espoo	2 115	2 260	2 296	2 430	3 147
Helsinki	2 649	2 772	2 702	2 888	3 327
Oulu	2 386	2 514	2 511	2 709	3 080
Tampere	2 700	2 837	2 843	3 002	3 447
Turku	2 703	2 827	2 880	3 107	3 413
Vantaa	2 329	2 437	2 485	2 608	3 145

Lähde: THL, Tarvevakioidut menot

Yhteisöveron kehitys 2006 - 2017

	2006	2010	2015	2016	2017	Muutos 2006 - 2017, M€
Espoo	123,9	120,4	136,2	120,6	137,2	13,3
Helsinki	222,7	257,1	372,5	397,3	528,6	305,9
Oulu	56,1	50,2	37,3	33,8	42,6	-13,5
Tampere	66,2	73,4	67,3	54,3	66,5	0,3
Turku	38,7	53,7	86,2	77,7	94,3	55,6
Vantaa	47,3	48,4	75,7	66,2	80,7	33,4

Yhteisöveron merkittävimmät kerryttäjät 2007 ja 2016, Tampere

2007	Laskentaerät	Kpl	Kunnan osuus%
1. Nokia Oyj	48 624 988	3 038	17 %
2. Sandvik Mining and Construction Oy	3 775 025	866	55 %
3. Elisa Oyj	1 334 583	301	10 %
4. Finsilva Oyj	1 227 173	-	100 %
5. Alma Media Oyj	965 542	760	34 %
6. UPM Kymmene Oyj	849 448	442	3 %
7. Sampo Oyj	796 134	86	4 %
8. Pohjola Pankki Oyj	795 717	215	8 %
9. YIT Oyj	722 423	858	8 %
10. Tamfelt Oyj ABP	703 347	771	72 %
11. Kesko Oyj	662 296	654	5 %
12. John Deere Forestry Oy	587 708	253	36 %
13. Pirkanmaan Osuuskauppa	582 188	967	59 %
14. Sampo Pankki Oyj	583 658	121	4 %
15. Vattenfall Oy	477 808	119	22 %
16. Itella Oyj	408 488	1 093	5 %
17. VR-yhtymä Oy	404 541	982	8 %
18. Helvar Merca Oy AB	381 644	226	46 %
19. Stockmann Oyj ABP	381 594	475	7 %
20. Rakennustoimisto Palmberg Oy	344 564	-	100 %
21. Tampereen Seudun Osuuspankki	341 710	297	79 %
22. Assa Abloy Oy	313 419	183	16 %
23. Ata Gears Oy	308 520	165	94 %
24. OP-Henkivakuutus Oy	296 399	14	9 %
25. Pilkington Automotive Finland Oy	291 676	312	26 %
25 suurinta yhteensä	66 160 593		

2016	Laskentaerät	Kpl	Kunnan osuus%
1. UPM-Kymmene Oyj	5 125 093	772	12,1 %
2. OP Osuuskunta	4 482 343	581	11,5 %
3. Elisa Oyj	2 379 078	463	12,8 %
4. Suomen Yliopistokiinteistöt Oy	2 025 612	-	100,0 %
5. Tampereen Sähkölaitos Oy	1 937 153	-	100,0 %
6. YH-Yhtymä Länsi Oy	1 610 263	0	25,0 %
7. Sandvik Mining and Construction Oy	1 344 342	909	54,7 %
8. Tamro Oyj	1 169 216	189	50,4 %
9. Nordea Bank Finland Abp	907 722	166	2,6 %
10. Pirkanmaan Osuuskauppa	822 696	1 458	60,6 %
11. Parmaco Oy	757 627	-	100,0 %
12. Metsä Board Oyj	649 069	213	13,7 %
13. John Deere Forestry Oy	643 337	263,6	38,1 %
14. Pohjola Rakennus Group PRG Oy	611 571	65,6	59,2 %
15. Kesko Oyj	610 803	752	6,2 %
16. Finsilva Oyj	553 378	-	100,0 %
17. Metso Oyj	501 980	708	43,8 %
18. Danske Bank Oyj	488 580	60	3,6 %
19. Tampereen Seudun Osuuspankki	484 745	242	81,3 %
20. Valmet Oyj	456 826	1 684	35,6 %
21. Patria Oyj	416 675	354,1	13,3 %
22. TAYS Sydänkeskus Oy	405 130	-	100,0 %
23. Gardner Denver Oy	386 638	-	100,0 %
24. Pirkanmaan Jätehuolto Oy	364 149	69	93,7 %
25. Coxa Oy	311 645	-	100,0 %
25 suurinta yhteensä	29 445 671		

Talousarvion valmistelutilanne

- Kuluvan vuoden toteumaennusteen ja kehysneuvottelujen perusteella vuoden 2019 talousarvion valmistelusta tulee ennätyskäsittelyä.
- Palvelutarpeen kasvun ja verorahoituksen kehityksen välillä on suuri kuilu.
- Tilikauden tuloksen nostaminen talousarviossa hyväksyttävälle tasolle on erityisen ongelmallista.
- Investointien taso suhteessa vuosikatteeseen on muodostumassa liian korkeaksi. Vuosikatteen tasoa olisi saatava korkeammaksi ja investointitasoa matalammaksi. Samalla on vastattava kaupungin kasvun aiheuttamiin investointitarpeisiin.
- Lainamäärä on kasvamassa edelleen hyvin nopeasti.
- Ilman erityisen voimakkaita toimenpiteitä talousarvio jää kauaksi tasapainosta.

Verorahoituksen kehitysarvio 2018 - 2019

Milj. euroa	TP 2017	TP 2018 Enn.	Kehys 2019	Muutos 18 / 19 €	Muutos %
Verotulot	919,0	939,0	976,0	37,0	3,9
Kunnallisvero	776,8	796,0	826,0	30,0	3,8
Yhteisövero	66,5	68,0	73,0	5,0	7,4
Kiinteistövero	75,6	75,0	77,0	2,0	2,7
Koiraverot	0,1	0,0			
Valtionosuudet	285,1	289,8	284,0	-5,8	-2,0
Peruspalvelut	221,5	231,9	226,0	-5,9	-2,5
Muut opetus ja kultt.	63,6	57,9	58,0	0,1	0,1
Yhteensä	1 204	1 229	1 260	31	2,5

Tuloslaskelmaskenaarioita vuodelle 2019

Milj. euroa	TP 2017	TP Enn 2018	Talousohjelma (KV 23.4.)	Päivitetty talousohjelma	Kehysvalmiste- lutilanne
Toimintakate	-1 137,7	-1 194,9	-1 202,1	-1 223,2	-1 217,4
Verotulot	919,0	939,0	976,0	976,0	976,0
Valtionosuudet	285,1	289,8	291,0	284,0	284,0
Rahoitustuotot ja -kulut	18,8	19,5	14,5	17,5	13,6
Vuosikate	85,1	53,4	79,4	54,3	56,2
Poistot ja arvonalentumiset	-103,9	-113,6	-109,0	-116,4	-116,4
Satunnaiset erät	8,0	2,4			
Tilikauden tulos	-10,7	-57,8	-29,6	-62,1	-60,2

Painelaskelma

	Trendi: 2012-2017							
	Tp 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Veroprosentti	19,75	19,75	19,75	8,17	8,17	8,17	8,17	8,17
Toimintakate	-1 137 740	-1 188 331	-1 223 224	-452 110	-465 627	-479 340	-486 250	-493 259
Muutos 1000 e	7 182	-50 591	-34 893	771 114	-13 517	-13 712	-6 910	-7 010
Muutos %:ia	-0,63 %	4,45 %	2,94 %	-63,04 %	2,99 %	2,94 %	1,44 %	1,44 %
Verorahoitus	1 204 072	1 234 807	1 257 150	508 151	522 858	542 452	561 387	579 523
Vuosikate	85 106	66 930	54 430	77 312	75 789	78 907	88 094	96 871
Poistot	103 867	110 700	116 434	121 484	126 250	130 070	134 746	139 215
Ylijäämä/alijäämä	-6 751	-41 095	-61 304	-43 472	-49 761	-50 463	-45 952	-41 644
Kumulatiivinen ylij/alij.	517 659	476 564	415 260	371 788	322 027	271 564	225 612	183 968
Kumulatiivinen ylij/alij./as	2 233	2 023	1 739	1 535	1 311	1 091	894	719
Nettoinvestoinnit	183 508	239 000	206 000	206 000	194 000	213 000	214 000	180 000
Lainakanta 1000 eur	527 735	779 734	950 305	1 097 993	1 235 204	1 388 297	1 533 204	1 635 333
Lainakanta eur/as	2 276	3 311	3 979	4 534	5 030	5 576	6 073	6 388

TAMPEREEN KAUPUNKI

Taustamateriaalia

Valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus

Valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus vuonna 2019, milj. euroa*

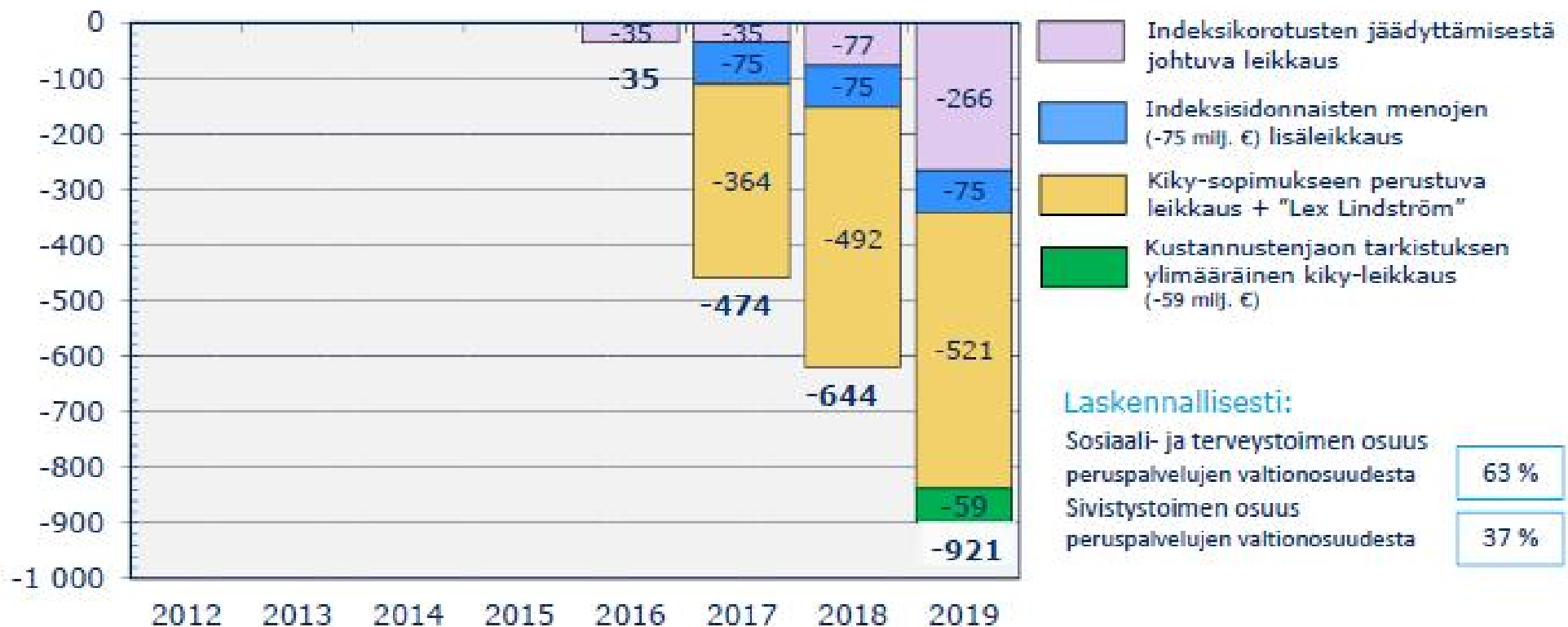
Toimenpide	Milj. euroa
Menorajoite	830
Menorajoitteen toimiin liittyvä valtionapujen muutos	-90
Indeksijäädytysten vaikutus kuntien tuloihin	-320
Maksuperusteiden muutokset	60
Kiinteistöveron korottaminen	100
Yhteensä	580

* Taulukossa ei ole huomioitu kilpailukykysovimuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden vaikutuksia.

Lähde: Kuntatalousohjelma 2019 – 2022, Valtiovarainministeriön julkaisu 6a/2018

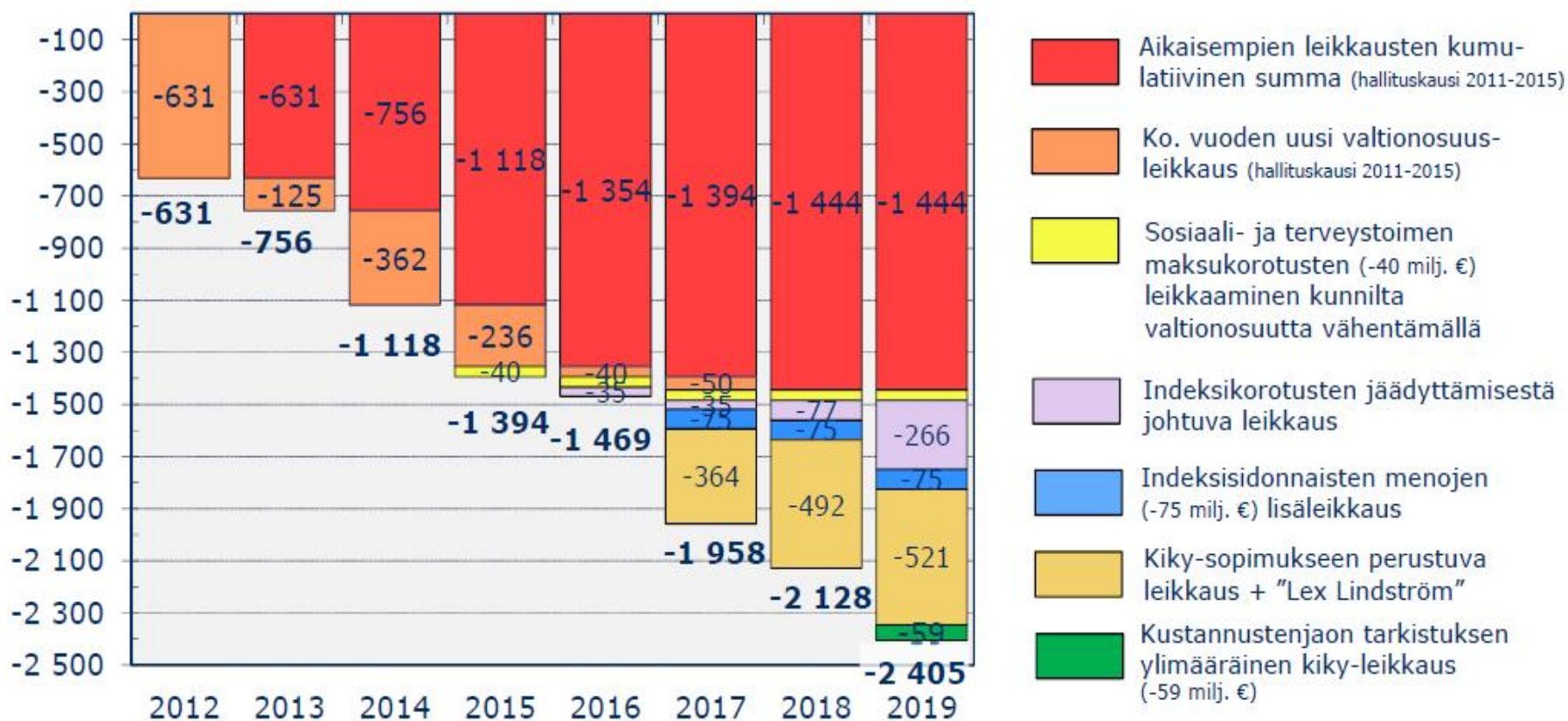

Pääministeri Juha Sipilän hallituskaudella tehtyjen Vuosien 2016-2019 leikkausten vaikutus kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, milj. €

Lähde: Kuntaliitto 2.5.2018

Vuosien 2012-2019 leikkausten vaikutus kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, milj. €

Lähde: Kuntaliitto 2.5.2018

Laskelma sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien talouteen, mrd. €

Tulos-/rahoituslaskelman erä	Vaikutus tulokseen/ toiminnan ja inv. rahavirtaan mrd. euroa
Toimintatulot	-3,2
Toimintamenot	+20,3
Toimintakate	+17,1
Verotulot yhteensä	-11,7
- <i>Kunnallisvero</i>	-11,1
- <i>Yhteisövero</i>	-0,6
Valtionosuudet	-6,0
Vuosikate	-0,6
Poistot	+0,4
Tilikauden tulos	-0,2
Nettoinvestoinnit	+0,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	+0,5

Maakuntasektorille siirtyy myös sairaanhoitopiirien velat, joiden arvioidaan kuntatalouden kehitysarviossa olevan 3,5 mrd. vuoden 2020 tasossa.

Lähde: Valtiovarainministeriö 13.4.2018 ja 28.2.2018

Kuntien ja kuntayhtymien talous nyt ja tulevaisuudessa

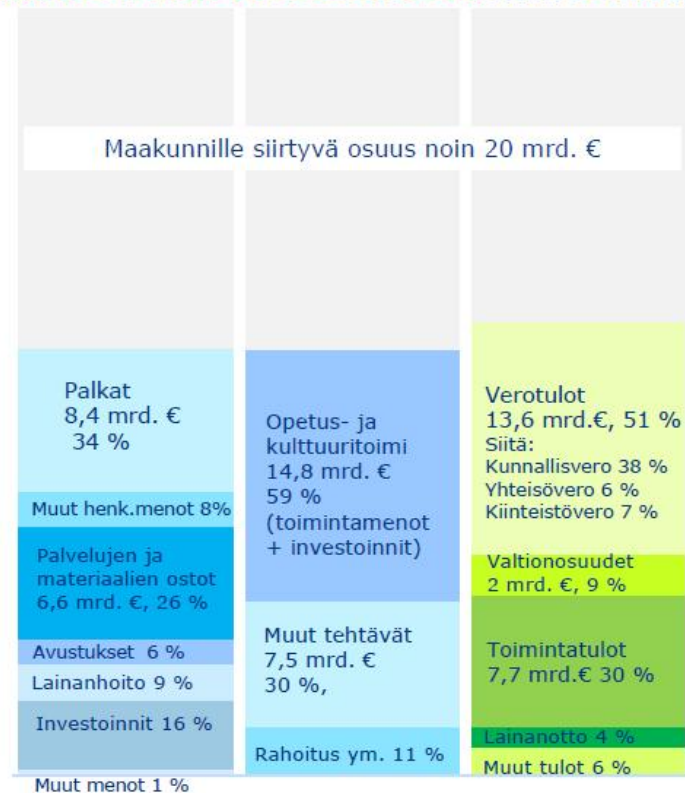
Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

ARVIO VUODELLE 2017 noin 44 mrd. €

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

HAHMOTELMA VUODESTA 2020 noin 25 mrd. €

Lähde:
Valtiovarainministeriö
13.4.2018/Kuntaliitto/
Tilastokeskus